

Rječnik statističkoga nazivlja biomedicinskih istraživanja, abecedom izraza na engleskom jeziku

Mladen Petrovečki

Usklađeno na sastanku 12. ožujka 2011. prema normama HRN ISO 3534-1:1997 i HRN ISO 3534-2:1997 (Ana Marušić, Vesna Ilakovac, Dario Sambunjak, Ivana Kolčić, Mirjana Huić)

RADNA INAČICA, u izradbi i daljnjem usuglašavanju

Engleski	Hrvatski	Opaska/primjer
A		
absolute risk (cumulative incidence)	apsolutni rizik	
accept, accepted	prihvatiti, prihvaćen	prihvatiti hipotezu
accuracy	točnost	točnost dijagnostičkog testa
additive interaction	zbrajajuće međudjelovanje	
allocation bias	otklon zbog načina razvrstavanja ispitanika u skupine	
alternative hypothesis	alternativna hipoteza	
analogy	podudarnost	
analysis of variance, ANOVA	analiza varijancije, ANOVA	u Normi je varijancija, kao što je od engl. prevalence – prevalencija
analytic epidemiology	analitička epidemiologija	
association	povezanost	
attributable risk	pripisivi rizik	
average	prosječna vrijednost	
B		
bar chart	stupčani grafikon	
Bayes' theorem	Bayesov teorem	
bias	otklon (pristranost)	def: odstupanje rezultata ili zaključaka od istine što rezultira pojavom sustavne pogreške, ili postupak koji vodi takvom odstupanju
biologic variability	biološka varijabilnost	
biological gradient	biološki gradijent	
blind, blinded, masked, masking	zasljepljivanje, zaslijepljen Ali – dvostruko slijepi pokus	blind=mask u engleskom, preferencija na mask
blinding	zasljepljivanje	
box and whiskers plot, BWP	grafikon okvira s ručicama	
bulk	rasut	npr. uzorkovanje rasutih gradiva (bulk sampling)
C		
case-control study	istraživanje slučajeva i kontrola (istraživanje parova)	
case series	prikaz niza slučajeva	
case study	prikaz slučaja	

case-fatality rate	smrtnost, letalitet	AR: Letalitet- smrtnost ili broj umrlih na 100 oboljelih (izražava se u postotku) Mortalitet je pomor (pokazatelj o broju umrlih u nekom stanovništvu, kraju, spolu u određenom vremenskom razmaku (izračunava se na 1000 stanovnika u godini – opći pomor).
cases	slučajevi	
category, categorical	kategorije, kategorijski	
causal criteria	kriteriji uzročnosti	
causality	Uzročnost	
cause	uzrok	
censored data	cenzurirani podatak, cenzurirani podatci	
centered	usredišten	npr. usredištena slučajna varijabla (centred random variable)
certain, certainty	siguran, sigurnost	
chance	prilika, slučajna pojava nečega	
characteristic	značajka	
chi-square	hi-kvadrat	hi-kvadrat test, razdioba
cleaning, data cleaning	čišćenje, čišćenje podataka	http://www.eas.asu.edu/~mining03/chap2/lesson_3_1.html
closed cohort	zatvorena kohorta	
cluster, cluster sample	grozd, grozdasti uzorak, skupovni uzorak	
coefficient	koeficijent	koeficijent korelacije, regresijski koeficijenti
coherence	skladnost	„ujednačenost saznanja o tijeku bolesti, kliničkih spoznaja, epidemioloških podataka i sličnih izvora informacija”)
cohort	kohorta	
cohort study	kohortno istraživanje	
community trial	pokus u zajednici	
concealment	prikrivanje	allocation concealment
conditional (probability)	uvjetna (vjerojatnost)	Med. informatika
confidence	povjerenje, pouzdanost	
confidence interval limits, CIL	granice raspona pouzdanosti	
confidence interval, CI	raspon pouzdanosti	
confound, confounding	zabuna	results were confounded by – na rezultate su utjecali sljedeći zbunjujući čimbenici ...
confounding	zbunjujući	
confounding factor	čimbenik zabune (nehotične pogreške) ili čimbenik zbunjivanja (dovođenja u zabunu), može i zbunjujući čimbenik	
confounding variable	zbunjujući čimbenik	

consistency	dosljednost	
continuous	kontinuiran	
contingency table	kontingencijska tablica	
controlled field trial	kontrolirani terenski pokus	
controls	kontrole	
consecutive convenient sample	uzastopan prigodan uzorak	
convenience sample	prigodan uzorak	
covariance	kovarijancija	
credential	uvjerenje	
credible interval	vjerojatan raspon	ne: raspon vjerojatnosti!
critical	kritičan	npr. kritična vrijednost
cross over design	ukriženi ustroj istraživanja	
cross sectional study	presječno istraživanje	
cross-sectional study	presječno istraživanje	
cumulative incidence	kumulativna incidencija	
D		
data cleaning, v. cleaning		
data mining	rudarenje	
data standardization	standardizacija podataka	
degree of freedom	stupanj slobode	
dependence, dependent	ovisnost, ovisan	
descriptive epidemiology	opisna epidemiologija	
design	ustroj	
design of the study ⇒ study design	ustroj istraživanja	
detection bias, diagnostic bias	otklon zbog nejednakog dijagnostičkog postupka	
deviation	odstupanje	standardno odstupanje
differential misclassification bias	otklon zbog pogriješnog razvrstavanja ispitanika	
direct cause	izravan uzrok	
discrete	diskretan (odjelit)	
disprove	opovrgnuti	
distribution	razdioba, raspodjela	
double blinded study	dvostruko slijepi pokus (ispitivanje)	
dummy	zamjenski	Npr. dummy variable, zamjenska ili indikatorska varijabla Znači i dvostruki placebo, npr. dvostruko slijepi dvostruko zamjenski pokus (double-blind, double dummy trial)
E		
ecological fallacy	ekološka zabluda	
ecological study	ekološko istraživanje	
effectiveness	učinkovitost	vrijedi za realnu populaciju
efficacy (reduction in risk)	djelotvornost	vrijedi za klinički kontrolirani pokus
efficiency	korisnost, iskoristivost	vrijedi i izvan medicine (motor, prijenos struje)

selection bias	otklon zbog neodgovarajućeg odabira ispitanika	
empirical probability distribution	empirijska razdioba vjerojatnosti (empirijska distribucija vjerojatnosti)	
equation	jednadžba	
estimate, estimated, estimation	procjena, procijenjen, procjenjivanje	
event	dogadjaj	
exclusion bias	otklon zbog uvjeta isključivanja ispitanika	
exclusion criteria	kriteriji isključivanja ispitanika	
F		
factor	faktor (hrv. čimbenik, kada je izvan statističkoga nazivlja)	
factor analysis	faktorska analiza	
factorial design	faktorski ustroj	
fallacy	zabluda	
false	lažan	
final	konačan	npr. konačan uzorak
follow up, follow up period	praćenje, razdoblje praćenja	
forest plot (blobbogram)	grafikon raspona pouzdanosti	
formula	formula, matematički izraz	
frequency	učestalost, čestoća	
frequency measures	mjere učestalosti	
G		
goodness of fit	prikladnost podudaranja	npr. prikladnost podudaranja s razdiobom (goodness of fit of a distribution)
golden standard drug	lijek zlatnog standarda	
group	Skupina	
group matching	usklađivanje skupina	
gross	ukupni	npr. ukupna vrijednost (gross value)
GWAS (genome-wide association study)	cjelogenomska analiza povezanosti	
H		
Hawthorne effect	Hawthorneov učinak	
hazard, hazard ratio time-to-event outcome	ugroženost, omjer ugroženosti, vrijeme do ishoda	
healthy worker bias	otklon zbog uključivanja radno sposobnih ispitanika	
histogram	histogram	
hypothesis	Hipoteza	
I		
incidence rate	stopa incidencije	
incidence rate difference (attributable risk)	razlika stopa incidencije	
incidence rate ratio (IRR)	omjer stopa incidencije	
inclusion criteria	kriteriji uključivanja ispitanika	
inconsistent data	nedosljedni podatci	
increment	inkrement	

index	indeks	
indirect cause	neizravan uzrok	
independence, independent	neovisnost, neovisan	
individual matching	usklađivanje pojedinaca	
information and/or measurement bias	otklon zbog prikupljanja podataka	
information/measurement bias	otklon pri dobivanju podataka	
interaction	međudjelovanje	
J		
joint (probability)	združena (vjerojatnost)	
K		
kurtosis	spljoštenost (zaobljenost)	
L		
level	Razina	
level of significance ⇔ significance level	razina značajnosti	
likelihood	vjerodostojnost	
likelihood ratio	omjer vjerojatnosti	
longitudinal research	longitudinalno istraživanje –	
loss to follow up, dropout	gubitak (ispitanika) iz praćenja	
lot	Zdrijeb	
M		
magnitude	veličina	
marginal	marginalan	
mask ⇔ blind	zaslijepljen	
match, matched	uskladiti, usklađen	
matching	usklađivanje	
matching	usklađivanje	
mean	aritmetička sredina	
measurement imprecision	nepreciznost mjerenja	
measures of association	mjere povezanosti	
measures of potential impact	mjere mogućeg učinka	
median	medijan	
missing data	podatci koji nedostaju	
moment	moment	npr. središnji moment reda
multiplicative interaction	umnožujuće ili umnoživajuće međudjelovanje	umnožiti = povećati broj, umnoživati = povećavati broj (nikako umna-...!)
multi-stage	u više stupnjeva	npr. uzorkovati u više stupnjeva (multi-stage sampling)
N		
natural experiment	prirodni pokus	
necessary cause	nužan uzrok	
nested case control study	ugniježđeno istraživanje slučajeva i kontrola	
noise, noisy data	šum, šumni podatci	
non response bias	otklon zbog neodziva ispitanika	
nondifferential misclassification bias	otklon zbog jednakomjernog netočnog klasificiranja ispitanika	
non-normal	koji ne slijedi normalnu razdiobu	

non-parametric	neparametrijski	
normal	normalan	npr. normalna raspodjela
null hypothesis	ništična hipoteza (nul-hipoteza)	Norma!
number needed to harm	broj osoba kojima se škodi	NNH
number needed to treat	broj osoba koje treba liječiti	NNT
numeric	brojčani (numerički)	brojčani podatci
O		
observed	opažen	opažena vrijednost
odds	Izgledi	
odds ratio	omjer izgleda	
odds, odds ratio	izgledi, omjer izgleda	
open cohort	otvorena kohorta	
dropout bias	otklon zbog osipanja ispitanika	
outcome	ishod	ishod liječenja
outlier	vrijednost koja odskače ili odstupa, odstupnik	
P		
paired	spareni	
parameter	parametar	
parametric	parametrijski	
percent change	postotna promjena	
period prevalence	prevalencija u razdoblju	
person- year	osoba-godina	
pie chart	kružni grafikoni	
placebo	placebo	
placebo effect	placebo-činak	
plausibility	uvjerljivost	
point estimate	točkovna procjena	Norma!
point prevalence	trenutna prevalencija	
population	populacija	
population at risk	populacija pod rizikom	
population attributable fraction	prispisivi udio u populaciji	
population preventable fraction	sprječivi udio u populaciji	
possibility	moćnost	
power (power of a test)	moć, snaga (moć provjere), snaga testa	
prevalence odds ratio	prevalencijski omjer izgleda	
prevalence ratio	omjer prevalencija	
prevalent case	prevalentni slučajevi	
probability	vjerojatnost	
probability distribution	raspodjela (razdioba) vjerojatnosti	
probability sampling	uzorkovanje na temelju vjerojatnosti	
procedure	postupak	
proportion	proporcija	
prospective cohort study	prospektivno kohortno istraživanje	
publication bias	otklon zbog pristranog objavljivanja	
Q		
Qualitative	kvalitativni (opisni, ali samo za varijable)	opisna varijabla ali ne kvalitativno istraživanje

quantitative \Rightarrow numeric	brojčani (kvantitativni, numerički)	
R		
random	slučajno, slučajan	
random error	slučajna pogreška	
random event	slučajni događaj	
random variable	slučajna varijabla (varijata)	norma ima oba, ostavljamo i varijatu jer od nje dolazi naziv multivarijatne analize
randomization	nasumični odabir, randomizacija	probir za screening: sustavni probir
randomized controlled trial	randomizirani kontrolirani klinički pokus	
range	raspon	
rank (log-rank test)	rang (log-rang test)	
rate	stopa	
recall bias	otklon zbog prisjećanja	
receiver operating characteristics (ROC) curve analysis	analiza krivulje osjetljivosti (krivulja značajke djelovanja prijavnika)	eng. ROC curve analysis
recording bias	otklon zbog korištenja podataka iz medicinske dokumentacije	
reference range	referencijska vrijednost	
referent value	uobičajena (referentna) vrijednost	
regression	regresija	
regularity	pravilnost	statistička pravilnost
reject	odbaciti	odbaciti hipotezu
relative risk	relativni rizik	
repeatability	ponovljivost	
repetition	opetovanje	
replication	obnavljanje	
reporting bias, social acceptability bias	otklon zbog načina na koji ispitanici prikazuju svoje navike	
representative sample	reprezentativan uzorak –	
representativeness	reprezentativnost	
reproducibility	obnovljivost	
response rate	odziv ili odgovor	odziv u anketi, odgovor na terapiju (oba u %)
restriction	ograničavanje	
restriction factor	čimbenik ograničavanja	
retrospective cohort study	retrospektivno kohortno istraživanje	
review	pregled	sustavni pregled, kad je objavljeno sustavni pregledni članak
risk difference (attributable risk)	razlika rizika	
risk factor	rizični čimbenik	
risk ratio	omjer rizika	
run	jednoličnost	Norma! npr. run up, jednoličan porast (monotoni porast)
S		
sample	uzorak	
sample size	veličina uzorka	

sample size (n, number)	veličina uzorka (n)	
sampling	uzorkovanje	
sampling bias	otklon pri uzorkovanju, otklon zbog uzorkovanja	
sampling error	pogrješka uzorkovanja	
scatter diagram	dijagram rasipanja	
screening	probir	
selection bias	otklon zbog neodgovarajućeg odabira ispitanika	
significance, significant	značajnost, značajno	
significance level	razina značajnosti	
simple random sample	jednostavan slučajni uzorak	
skewness	asimetričnost	
social acceptability bias	otklon zbog socijalno poželjnih odgovora	
specificity	specifičnost	
spreadsheet	dvodimenzijska tablica podataka, tablični kalkulator	
spurious association	lažna povezanost	
standard deviation	standardno odstupanje	
standard error	standardna pogreška	
stratification	uslojavanje, stratifikacija	
stratified random sample	slojeviti slučajni uzorak	
strength of association	jakost povezanosti	
study	istraživanje, studija	studija kao proizvod istraživanja
study design	ustroj istraživanja	
study protocol	protokol istraživanja	
subsample	poduzorak	
sufficient cause	dovoljan uzrok	
surveillance bias	otklon zbog povećanog nadzora	
survey	Pregled	
survival bias	otklon zbog nejednakog preživljenja	
survival curve	krivulja preživljenja	
systematic error,	sustavna pogreška	
systematic literature search	sustavni pregled literature	
systematic sample	sustavni uzorak	
T		
-tailed (one-tailed, two-tailed test)	-strana (jednostrani, dvostrani test)	
temporality	vremenski slijed događaja	
test, statistical test, hypothesis testing	provjera, statistička provjera, provjera hipoteze	Norma!
test sample	ispitni uzorak	
test statistic	statistika testa	Norma!
theoretical probability distribution	teorijska razdioba (raspodjela) vjerojatnosti (teorijska distribucija)	
trial	pokus (ispitivanje)	
triple blinded trial	trostruko slijepi pokus	
trend	težnja	
true	istina, stvarnost	
true association	stvarna povezanost	

true value	istinita vrijednost	
trueness	istinitost	
type I/II error	pogrješka I./II. vrste (alfa i beta)	
U		
uncertain, uncertainty	nesiguran, nesigurnost	
uniform	jednoličan	npr. jednolična razdioba
unmatched	neusklađen	
unpaired	nesparen	
V		
variable	varijabla (obilježje, osobina, odlika, veličina)	IK: Ja sam koristila izraz osobina kad sam govorila o dobi i spolu, npr. "dob i spol su važne osobine koje mogu dovesti do pojave sustavne pogreške" AR: Spol i dob su po meni obilježja a ne osobine
variance	varijancija (varijacija)	
volunteer sampling	uzorkovanje dobrovoljaca	
W		
-way (one-way, two-way analysis of variance)	-smjer (jednosmjerna, dvosmjerna analiza varijancije)	
weight	težina	npr. "to će istraživanju dati veću težinu"
weighted (average)	ponderiran (ponderirana prosječna vrijednost)	Norma!